

Sygn. akt III AUa 1893/17

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 13 lutego 2018 r.

Sąd Apelacyjny w Katowicach

Wydział III Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący	SSA Gabriela Pietrzyk - Cyrbus (spr.)
Sędziowie	SSA Antonina Grymel SSA Lena Jachimowska
Protokolant	Dawid Krasowski

po rozpoznaniu w dniu 13 lutego 2018 r. w Katowicach

sprawy z odwołania W. P. (W. P.)

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B.

o prawo do emerytury

na skutek apelacji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B.

od wyroku Sądu Okręgowego w Bielsku-Białej

z dnia 27 lipca 2017r. sygn. akt VI U 279/17

zmienia zaskarżony wyrok i oddala odwołanie.

/-/SSA A.Grymel /-/SSA G.Pietrzyk-Cyrbus /-/SSA L.Jachimowska

Sędzia Przewodniczący Sędzia

Sygn. akt III AUa 1893/17

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 14 lutego 2017r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. odmówił ubezpieczonemu W. P. prawa do emerytury, gdyż nie przedłożył żadnych dokumentów potwierdzających pracę w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze.

W. P. w odwołaniu od decyzji wniósł o przyznanie prawa

do emerytury i zaliczenie okresu pracy od 16 sierpnia 1980r. do 31 grudnia 1998r.
na stanowisku mechanika w kanale remontowym jako pracy w szczególnych warunkach.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie wywodząc, jak w uzasadnieniu zaskarżonej decyzji.

Sąd Okręgowy - Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Bielsku-Białej wyrokiem z dnia 27 lipca 2017r. zmienił zaskarżoną decyzję i przyznał ubezpieczonemu W. P. prawo do emerytury, poczynając od dnia 1 lutego 2017r., stwierdzając w punkcie 2 wyroku brak odpowiedzialności organu rentowego za nieustalenie ostatniej przesłanki niezbędnej do wydania decyzji; w punkcie 3 wyroku Sąd zasądził od organu rentowego na rzecz ubezpieczonego kwotę 180 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Sąd I instancji ustalił, iż ubezpieczony, ur. (...), pozostaje w zatrudnieniu. W dniu 8 lutego 2017r. złożył wniosek o emeryturę. Oddział uznał za udowodnione na dzień 1 stycznia 1999r. 26 lat, 4 miesiące i 2 dni okresów składkowych i nieskładkowych, w tym:

1. od 1 września 1972r. do 28 kwietnia 1977r. w Fabryce (...) w B. na stanowisku ucznia, a następnie montera,
2. od 29 kwietnia 1977r. do 12 kwietnia 1979r. - zasadnicza służba wojskowa,
 1. od 13 kwietnia 1979r. do 15 sierpnia 1980r. w Fabryce (...) w B. na stanowisku montera,
 2. od 16 sierpnia 1980r. do 31 grudnia 1998r. w Komendzie Powiatowej Policji od chwili przyjęcia, jako robotnik zaplecza technicznego transportu, a od 1 października 1980r., jako mechanik samochodowy.

Pracodawca odmówił wydania ubezpieczonemu świadectwa wykonywania pracy w spornym okresie czasu na podstawie zeznań świadków odnośnie charakteru pracy odwołującego się.

Ubezpieczony w dniu 16 sierpnia 1980r. rozpoczął pracę w ówczesnej Komendzie Wojewódzkiej Milicji Obywatelskiej w B. w pełnym wymiarze czasu pracy na stanowisku robotnika zaplecza technicznego transportu samochodowego, a od 1 października 1980r. na stanowisku mechanika samochodowego. W. P. specjalizował się w obsłudze i naprawie samochodów marki (...), "N." i "U.". Z dniem 1 marca 1984r. ubezpieczony został przeniesiony do Rejonowego Urzędu Spraw Wewnętrznych - Komendy Rejonowej Policji w Ż., gdzie pracuje do chwili obecnej. Po przeniesieniu, obowiązki odwołującego uległy poszerzeniu, ponieważ naprawiał samochody wszystkich marek. Było to około 30-40 samochodów, którymi dysponowała Komenda oraz 13 podległych jej komisariatów, a nadto dwie łodzie motorowe. Ubezpieczony wykonywał stale i w pełnym wymiarze czasu pracy prace w kanale remontowym. Zajmował się demontażem skrzyni biegów łącznie z reduktorem, naprawą przedniego i tylnego mostu, wahaczy, resorów, układów wydechowych, montażem i demontażem silników. Stacja obsługi w B. zajmowała się diagnostyką i regeneracją części zamiennych. Samochód zdiagnozowany wraz z częściami był przekazywany do stacji w Ż., gdzie naprawy odbywały się w kanale. Ubezpieczony do pomocy miał elektryka p. Bieguna, a po jego przejściu na rentę C. S. oraz kierowców.

Z tego tytułu ubezpieczony pobierał dodatek za pracę w warunkach szkodliwych w okresie od 16 sierpnia 1980r. do 31 lipca 1990r., od 1 września 1994r. do 30 listopada 1995r., od 1 stycznia 1996r. do 31 grudnia 1998r. Przerwy w wypłacie dodatku były spowodowane brakiem środków finansowych na ten cel.

Sąd Okręgowy dał wiarę zeznaniom stających świadków oraz ubezpieczonego, uznając je za spójne, logiczne, znajdujące potwierdzenie w dokumentach zebranych

w sprawie.

Sąd I instancji w rozważaniach prawnych powołał się na treść art. 32 ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z FUS, zgodnie z którym emerytura przysługuje mężczyźnie, który osiągnął wiek 60 lat życia i ma okres zatrudnienia 25 lat, w tym co najmniej 15 lat pracy w szczególnych warunkach.

Praca w spornym okresie czasu jest pracą wymienioną w wykazie A dziale XIV poz. 16, stanowiącym załącznik nr 1 do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze.

Mając powyższe na uwadze, Sąd Okręgowy na mocy art.477¹⁴ § 2 k.p.c. zmienił zaskarżoną decyzję, przyznając ubezpieczonemu prawo do emerytury, zgodnie z treścią art. 129 cytowanej ustawy. Sąd ten orzekł nadto o braku odpowiedzialności organu rentowego, uznając, że skoro ubezpieczony nie przedłożył świadectwa wykonywania pracy w szczególnych warunkach, to organ rentowy nie może ponosić ujemnych skutków tego stanu rzeczy w postaci zapłaty odsetek za opóźnienie w wypłacie świadczenia.

O kosztach zastępstwa procesowego Sąd postanowił zgodnie z treścią art. 98 k.p.c. w związku z § 9 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016r. zmieniającego rozporządzenie w sprawie opłat za czynności radców prawnych.

Apelację od wyroku wniósł organ rentowy.

Organ rentowy zaskarżył wyrok w całości, zarzucając mu naruszenie przepisów prawa materialnego, tj. art. 184 i art. 32 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jednolity Dz. U. z 2015r., poz. 748), poprzez błędną interpretację i niewłaściwe zastosowanie oraz naruszenie prawa procesowego art. 233 k.p.c., poprzez przekroczenie granic swobodnej oceny dowodów.

Wskazując na powyższe podstawy apelacji, organ rentowy wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i oddalenie odwołania.

W uzasadnieniu swojego stanowiska organ rentowy wskazał, iż żaden mechanik nie mógł pracować stale i w pełnym wymiarze czasu pracy w kanale remontowym, skoro kanał był tylko jeden, a na każdej zmianie pracowało dwóch mechaników. Nadto, specyfiką pracodawcy nie była naprawa pojazdów.

Rozpoznając apelację organu rentowego, Sąd Apelacyjny ustalił i zważył, co następuje.

Apelacja organu rentowego, zmierzająca do zmiany zaskarżonego wyroku, okazała się zasadna.

Sąd I instancji dokonał bowiem błędnej oceny zebranego w sprawie materiału dowodowego i w sposób nieuprawniony przyjął, że zatrudnienie ubezpieczonego w spornym okresie w latach: 1980-1998 w Komendzie Powiatowej Milicji Obywatelskiej w Ż. stanowi pracę w szczególnych warunkach, opisaną w wykazie A dział XIV poz. 16 załącznika do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, co w konsekwencji spowodowało, iż nieprawidłowo ustalili spełnienie warunków pozwalających na przyznanie mu prawa do emerytury w obniżonym wieku.

W niniejszym sporze niekwestionowanym było, iż ubezpieczony, ubiegający się o ustalenie prawa do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym na podstawie przepisów ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jednolity: Dz. U. z 2017r., poz. 1383) oraz § 4 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. nr 8, poz. 43 z późn. zm.), na dzień 1 stycznia 1999r. legitymuje się ponad 25-letnim stażem ubezpieczeniowym i nie jest członkiem otwartego funduszu emerytalnego. Obniżony wiek emerytalny osiągnął w dniu 12 stycznia 2017r. Spośród przesłanek warunkujących przyznanie prawa do tego świadczenia, określonych w powołanych przepisach, kwestionowany był warunek posiadania wymaganego, co najmniej 15-letniego okresu pracy w szczególnych warunkach.

Sąd I instancji do pracy w warunkach szczególnych zaliczył ubezpieczonemu pełen okres spornego zatrudnienia, kwalifikując go, jako pracę przy naprawach pojazdów w kanałach remontowych, opisaną w wykazie A dział XIV poz. 16 załącznika do cytowanego rozporządzenia.

Tymczasem, ocena zebranego w sprawie materiału dowodowego nie pozwala na kategoryczne zajęcie stanowiska, iż praca ubezpieczonego miała taki właśnie charakter. Przede wszystkim wypada zgodzić się z organem rentowym co do tego,

iż specyfiką pracodawcy nie była naprawa pojazdów, a ich obsługa stanowiła obowiązek poboczny, usługowy w stosunku do zasadniczego profilu działania. Ubezpieczony na rozprawie w dniu 22 czerwca 2017r. zeznał, iż Komenda obsługiwała 13 komisariatów z całego regionu, naprawiając i dokonując przeglądów około 30 pojazdów. Przeglądy były dokonywane w każdym pojeździe po przebiegu 3.500 km. Sąd Najwyższy w sprawie I UK 261/16, do wyroku z dnia 13 czerwca 2017r., dokonał interpretacji zapisu zawartego w wykazie A dział XIV poz. 16 rozporządzenia, wskazując w uzasadnieniu, iż nie wszystkie prace wykonywane

w kanałach remontowych są pracami wykonywanymi w warunkach szczególnych,

zaś czynnikiem decydującym nie jest samo środowisko pracy, czy też wykonywanie zajęć w strefie prac związanych z naprawą pojazdów. Istotnym bowiem kwalifikatorem jest stopień uciążliwości tych prac, które polegają na długotrwałym wykonywaniu czynności w wymuszonej pozycji, z wykorzystaniem siły fizycznej

na odkręcanie, przykręcanie, wyjmowanie, wymienianie części i podzespołów

oraz dalszej pracy nad nimi. Za taki nie mogą być uznane, realizowane w kanale, obowiązki polegające na dokonywaniu przeglądów okresowych pojazdów sprawnych technicznie, nawet wówczas, gdy wiązały się z koniecznością interwencji naprawczej, bowiem nie była ona stała. Sąd Najwyższy zauważył przy tym, iż powierzenie pojazdu mechanicznego w celu dokonania jego okresowego przeglądu stanowi czynności odmienne od czynności związanych z ingerencją w substancję techniczną w takim rozmiarze, jak przy naprawie pojazdu; jeżeli natomiast w toku przeglądu ujawni się usterka, to jej usunięcie nie oznacza wykonywania pracy stale i w pełnym wymiarze przy naprawie pojazdów mechanicznych lub szynowych.

Z całości materiału dowodowego wynika, że do obowiązków ubezpieczonego należały nie tylko wykonywane w kanałach remontowych naprawy samochodów,

ale również ich okresowe przeglądy, warunkujące dalsze dopuszczenie do ruchu,

to brak podstaw do twierdzenia, że prace te odpowiadały zapisowi poz. 16 dział XIV wykazu A rozporządzenia.

Przeglądy pojazdów nie miały charakteru incydentalnego i już choćby z tego względu, praca przy ich wykonywaniu wyklucza uznanie pracy w warunkach szczególnych w pełnym wymiarze czasu. Nadto, ubezpieczony wykonywał wszelkie inne prace poza kanałem, mieszczące się w zakresie obowiązków zawodowych mechanika samochodowego, takie jak: regulacja i wymiana świateł, gaźnika i silnika, sprawdzanie układu chłodzenia, wymiana opon i olejów; wskazywał na to między innymi świadek S. W.. Analiza zeznań świadków, dokonana przez organ rentowy w apelacji, znajduje pełną akceptację Sądu Apelacyjnego.

Do oceny, czy dany rodzaj pracy kwalifikuje do skorzystania z możliwości obniżenia wieku emerytalnego, należy podchodzić z najwyższą starannością. Należy bowiem zauważyć, iż prawo do emerytury w wieku niższym od powszechnego

z tytułu wykonywania pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze jest ściśle związane z szybszą utratą zdolności do zarabkowania. Praca taka, świadczona stale i w pełnym wymiarze czasu pracy, obowiązującym na danym stanowisku pracy, przyczynia się do szybszego obniżenia wydolności organizmu, stąd też, wykonująca ją osoba ma prawo do emerytury wcześniej, niż inni ubezpieczeni. Prawo to stanowi przywilej i odstępstwo od zasady wyrażonej w art. 27 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, a zatem regulujące ją przepisy należy wyklądać w sposób gwarantujący zachowanie celu uzasadniającego to odstępstwo (por. między innymi wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 22 lutego 2007r., sygn. akt I UK 258/06, zam. OSNP 2008 nr 5-6, poz. 81; z dnia 17 września 2007r., sygn. akt III UK 51/07, zam. OSNP 2008 nr 21-22, poz. 328; z dnia 6 grudnia 2007r., sygn. akt III UK 62/07, zam. Lex nr 375653; z dnia 8 czerwca 2001r., sygn. akt I UK 393/10, zam. Lex nr 950426).

Warunkiem uzyskania emerytury w obniżonym wieku jest wykazanie się odpowiednim stażem pracy w warunkach szczególnych, przy czym, praca ta musi być bezwzględnie wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy, obowiązującym dla danego stanowiska. Katalog takich prac określa w sposób wyczerpujący załącznik do cytowanego rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach

lub w szczególnym charakterze. W dziale XIV załącznika do cytowanego rozporządzenia, określonym jako prace różne, nie jest wymagane przyporządkowanie branżowe. Zatem, prace wykonywane w kanałach remontowych przy naprawie pojazdów mechanicznych lub szynowych (poz. 16) mogą być zaliczone do pracy w warunkach szczególnych, niezależnie od przyporządkowania resortowego - pod warunkiem wykonywania ich stale (codziennie) i w pełnym wymiarze czasu pracy (przez 8 godzin dziennie, jeżeli pracownika obowiązuje taki wymiar czasu pracy).

W tym miejscu, na potwierdzenie powyższej tezy, można przytoczyć szereg orzeczeń Sądu Najwyższego, dotyczących powyższej kwestii - i tak: wyrok z dnia 14 września 2007r., sygn. akt III UK 27/07, zam. OSNP 2008 nr 21-22, poz. 325; z dnia

19 września 2007r., sygn. akt III UK 38/07, zam. OSNP 2008 nr 21-22, poz. 329; z dnia 6 grudnia 2007r., sygn. akt III UK 66/07, zam. Lex nr 483283; z dnia 22 stycznia 2008r., sygn. akt I UK 210/07, zam. OSNP 2009 nr 5-6, poz. 75.

Wykonywanie pracy w kanale remontowym w pełnym wymiarze czasu z całą pewnością nie oznacza przebywania w nim przez osiem godzin dziennie; z pracą

w kanale wiąże się nierozzerwalnie konieczność jego opuszczenia po części niezbędne do napraw, przerwy na posiłki i toaletę, wykonanie pewnych czynności organizacyjnych. Wykonywanie wszelkich innych czynności zawodowych wyklucza możliwość uznania wykonywania pracy w pełnym wymiarze. Według definicji zamieszczonej w Małym słowniku języka polskiego Wydawnictwo Naukowe PWN Warszawa 2000 - kanał to wykop w garażu ułatwiający pracę przy przeglądzie

lub naprawie podwozia pojazdu (str. 303); zatem przestrzeń na powierzchni nie mieści się w zakresie tego desygnatu. Ustawodawca przy tworzeniu listy prac dających możliwość obniżenia wieku emerytalnego z rozmysłem zamieścił tam prace

w kanałach, a nie na zewnątrz, mając na uwadze ergonomię i konieczność podejmowania czynności w określonej pozycji ciała (z rękami uniesionymi do góry). Sąd Apelacyjny nie kwestionuje faktu wykazania się przez pracownika koniecznością wykonywania czynności zawodowych przy zaistnieniu określonych utrudnień środowiskowych, jednakże należy mieć na względzie okoliczność, iż praca

w niekorzystnych warunkach dla organizmu, nie oznacza pracy w szczególnych warunkach, stąd nawet znaczna jej uciążliwość nie stanowi wystarczającej przesłanki do takiej kwalifikacji.

Wypada zauważyć, iż zapisy w aktach osobowych ubezpieczonego, w zakresie kwalifikacji jego stanowiska i rodzaju wykonywanych obowiązków, mają charakter bardzo ogólny i wskazują jedynie na wykonywanie obowiązków mechanika samochodowego. Wypłata dodatku do wynagrodzenia z tytułu pracy w warunkach szkodliwych, dokonywana przez pracodawcę, nie powoduje automatycznie uznania statusu pracy za wykonywanego w warunkach

szczególnych, choćby sam pracodawca taki status tej pracy nadawał. Ocena działań pracodawcy w sprawach o świadczenia

z ubezpieczenia społecznego musi zostać bowiem poddana weryfikacji, skoro jej wynikiem miałyby być następnie uprzywilejowanie w postaci przyznania emerytury w obniżonym wieku w odniesieniu do ogółu świadczeniobiorców.

Z przytoczonych wyżej względów, trzeba wskazać, iż ubezpieczony nie może uzyskać prawa do emerytury w obniżonym wieku w trybie art. 184 w związku z art. 32 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

W niniejszej sprawie Sąd Okręgowy nie dokonał prawidłowej analizy materiału dowodowego i błędnie przyjął, że na dzień ukończenia 60 lat życia ubezpieczony legitymuje się wymaganym stażem pracy w warunkach szczególnych, świadczonej stale i w pełnym wymiarze.

Biorąc pod uwagę powyższe rozważania, Sąd Apelacyjny, uznając apelację organu rentowego za zasadną, na mocy art. 386 § 1 k.p.c., zmienił zaskarżony wyrok i orzekł, jak w sentencji.

/-/SSA A.Grymel /-/SSA G.Pietrzyk-Cyrbus /-/SSA L.Jachimowska

Sędzia Przewodniczący Sędzia

JR